

Migrace a mobilita pracovních sil

Projekt spolufinancovala Evropská Unie

Informace vydavatele

Vydalo: Evropské středisko pro otázky pracujících, Königswinter, SRN
www.eza.org

Autor: György Lajtai

Design: HellaDesign, Emmendingen

Ilustrace: © Klaus Puth, Mühlheim/Main, www.klausputh.de

Překlad z angličtiny: Václav Němec

Vytiskla: tiskárna Eberwein, Wachtberg–Villip

Datum: březen 2017

OBSAH

PŘEDMLUVA	4
ČÁST I: PŘEHLED A HLAVNÍ ZÁVĚRY	7
ČÁST II: PODROBNÉ ZPRÁVY O SEMINÁŘÍCH	11
1 Migrace pracovních sil – Odlišné právní normy v členských státech EU, CSDR	11
2 Problematika uprchlíků a možnosti nové evropské migrační politiky, KSI	14
3 Nová evropská migrační politika. Etika a politika přístupu k migraci, UNAIE	17
4 Migrační politika v Evropě: výzvy a příležitosti pro politiku zaměstnanosti a pro pracující, Beweging.academie	21
5 Nová migrační politika, ACLI – ENAIP	27
6 Fenomény migrace a migrační politika EU: analytické úvahy a výhledy v rámci evropského sociálního dialogu, H + D	34

Předmluva

Drazí čtenáři a přátelé,

v roce 2014 EZA koordinovala několik vzdělávacích projektů “Mobilita a migrace: koordinace systémů sociálního zajištění – prvek stabilizace pro život a práci v Evropě”, z nichž sestavila koncepci pro sociální zabezpečení přeshraniční spolupráce a doporučení, jak pomoci migrantům větší spoluprací organizací pracujících v zemích původu s partnery v zemích působení.

Obrovské přesuny uprchlíků do Evropy v letech 2015 a 2016 způsobily, že EZA o pouhé dva roky později opět koordinovala projekty týkající se problematiky migrace jako hlavního tématu.

Cílem šesti seminářů konaných v různých evropských regionech bylo náležitě vystihnout, ve kterých oblastech a jakými způsoby by mohly organizace pracujících asistovat v mnoha ohledech bezbranným uprchlíkům při vymáhání jejich práv na pracovním trhu.

Panovala shoda, že musejí být aktivně potírány značně rozsáhlé formy zneužívání, jemuž jsou uprchlíci vystaveni na pracovním trhu. Jde zejména o to, že by se organizace pracujících měly zaměřovat na zdraví a bezpečnost při práci, zajišťovat správný výpočet mzdy podle skutečně odpracovaných hodin, dbát na dodržování rovných příležitostí pro ženy a být si vědomy své vlastní odpovědnosti za poskytování informací uprchlíkům o pracovním zákonu a o jejich právech a povinnostech v práci.

Na seminářích byli několikrát politikové vyzýváni k řešení možnosti brzkého vstupu uprchlíků na pracovní trh – již během procesu udělování azylu – aby se předešlo zneužívání a prosazovalo jejich řádné zaměstnání. Některé příklady best practices ozřejmily, že integrační snahy a iniciativy na místní úrovni – angažováním místní správy ve spolupráci s místními podniky – byly obzvláště slibné.

Projekt koordinačních seminářů také umožnil pohled na příčiny uprchlických přesunů: např. se kritizovala úloha některých mnohonárodních společností, jejichž neregulovaná aktivita v zemích původu uprchlíků zbavila je jejich živobytí a existenčních jistot. Proto účastníci vyžadovali, aby se znovu popřemýšlelo o této problematice.

S vážnými obavami se dívám na populistické a extrémistické lidi a trendy v Evropě, pokoušející se zneužít vzniklé sociální situace k porušování lidských práv a k překrucování problémů pracovního trhu způsobených evropskou hospodářskou krizí a globalizací, k osočování lidí odlišného původu a náboženství. Jako křesťanka a demokratka odsuzuji tyto jevy co nejpřísněji. Je odpovědností evropské společnosti, politiků a sociálních partnerů vytvořit sociální Evropu a umožnit účast na pracovním trhu. To se nemůže dělat na účet uprchlíků. Je ovšem také nezbytným naléhavým požadavkem oddělit otázky regulérní pracovní migrace od otázek týkajících se uprchlíků.

Chtěla bych poděkovat střediskům členů EZA, které se angažovaly v řadě projektů – ACLI–ENAIIP, Bewegung.academie, CSDR, H+D, KSI, UNAIE – za jejich aktivní účastenství a odhodlanost. Moje zvláštní díky patří také György Lajtaiovi, který vedl koordinaci projektu, přispěl k redakci obsahu, vyhodnotil výsledky a zkoncipoval závěrečnou zprávu, jejíž konečné znění zde předkládáme.

Generální ředitelství Evropské Komise pro zaměstnanost, sociální věci a inkluzi obsahově i finančně podpořilo naše aktivity. Tato brožura s výsledky a akčními doporučeními si klade za cíl dokumentovat evropské diskuse v síti EZA o problematice integrování uprchlíků na pracovním trhu a poskytnout návrhy, jak mají zaměstnanecké organizace pracovat a působit na politiky.

Je úkolem nás všech vzít na svá bedra odpovědnost za solidaritu. S radostí přijímáme zpětnou vazbu, návrhy a komentáře k těmto naléhavým problémům Evropy. Podrobné kontakty na nás najdete na zadním obalu této brožury.

Doufám, že se vám čtení bude líbit!

Sigrid Schraml,
generální tajemnice EZA

Tato souhrnná zpráva má dvě části. V první podáváme celkový přehled o klíčových tématech a hlavní závěry seminářů. Ve druhé části jsou obsaženy podrobné zprávy o každém semináři včetně dat, lokalizace, řečníků, účastníků a obsahu prezentací a diskusí.

ČÁST I: PŘEHLED A HLAVNÍ ZÁVĚRY

K tématu “Migranti a uprchlíci v Evropě” bylo během seminárního roku 2016/2017 uspořádáno následujících 6 seminářů:

- CSDR (Konfederace Sindicatelor Democratice din România / Departamentul Educare – Formare al Confederației Sindicatelor Democratice din România – Konfederace demokratických odborů v Rumunsku/ Oddělení pro vzdělávání a formaci): Migrace pracovních sil – Odlišné právní normy v členských státech EU
- KSI (Katholisch-Soziales Institut – Katolický sociální institut): Problematika uprchlíků a možnosti nové evropské migrační politiky
- UNAIE (Unione Nazionale delle Associazioni degli Immigrati ed Emigrati – Národní unie asociací imigrantů a emigrantů): Nová evropská migrační politika. Etika a politika přístupu k migraci
- Bewegung.academie: Migrační politika v Evropě: výzvy a příležitosti pro politiku zaměstnanosti a pro pracující
- ACLI – ENAIP (Associazioni Cristiane Lavoratori Italiani – Ente Nazionale ACLI Istruzione Professionale –

Křesťanské asociace italských pracujících/ Národní ústředí pro profesionální vzdělávání): Nová migrační politika

- H + D (Fundación Humanismo y Democracia – Nadace pro humanismus a demokracii): Fenomény migrace a migrační politika EU: analytické úvahy a výhledy v rámci evropského sociálního dialogu

Jeden z těchto seminářů se konal v regionu Východní Evropy, tři v Jižní Evropě. Důležitost daného seminárního roku ozřejmuje skutečnost, že šlo o první rok po uprchlické krizi roku 2015, která vtiskla stopy jak na vybraných tématech, tak i na závěrech seminářů.

Jedním ze závěrů seminářů byl rozdíl v přístupu a hodnocení uprchlické krize mezi představiteli Východní a Jižní Evropy. Východoevropští účastníci zpochybňovali, jak se odůvodňuje směřování migrantů do regionů, kam oni sami jít nechtějí. Protiargumentem systému kvót pro rozdělování uprchlíků byl také nedostatek finančních zdrojů a neřešené problémy s integrací četných minorit Romů na pracovním trhu ve vlastním regionu. Nicméně jiní se také zmiňovali o prohlubující se demografické krizi a o narůstajícím nedostatku pracovních sil v některých klíčových odvětvích východoevropských zemí, což naopak podporuje úvahy o integraci migrantů do místního pracovního trhu.

Další účastníci, zvláště kolegové z Jižní Evropy, zdůrazňovali důležitost uplatňovat principy a praxi solidarity, a to především pokud jde o uprchlíky, ale také pokud jde o země, které jsou v popředí práce s migranty. Připomínali, že minulá praxe byla těžce nespravedlivá, protože řešení migrační krize zůstávalo na několika málo zemích, které se náhodně ocitly na přední linii. Příznivou

změnou v postoji Evropské Unie je výrazné zvýšení finanční podpory Itálii a Řecku za účelem otevřeného řešení uprchlické krize. To je rovněž znamením, že problém uprchlíků a migrantů přešel ze záležitosti zemí jejich původního příchodu na celoevropskou úroveň.

Jiným důležitým okruhem úvah na seminářích byla rostoucí xenofobie proti migrantům způsobená souběhem hospodářské recese v Evropě a destabilizací regionů s Evropou sousedících. V této nové situaci nezaměstnaní nebo lidé s nízkými příjmy či místní obyvatelé s nízkými mzdami se střetávají s migranty o sociální podporu. Avšak dokonce i v Rakousku rostou obavy z negativního působení migrantů na trh pracovních sil a z nákladů na uprchlíky, které zatěžují státní rozpočet. V Portugalsku se zostřuje zápolení mezi pracujícími migranty z afrického kontinentu a z Východní Evropy, které vyvolává napětí ve vztazích mezi těmito dvěma skupinami.

Nicméně se také vyskytují nové pozitivní iniciativy, které zrychlují integraci velkého množství uprchlíků přicházejících do Evropy. Tisíc starostů malých i větších italských měst se připojilo k iniciativě organizovat legální integrační program pro pracující migranty bez osobních dokladů. Autority mají bojovat nejen proti ilegálním migrantům, ale také proti ilegálnímu statutu, ve kterém jsou tito lidé nuceni žít. Nová německá integrační politika je také slibná. Je to dosud nejdůkladněji připravený a organizovaný systém v Evropě. Zatím žádný dokonalý model integrace neexistuje, ale musíme hledat stále lepší a lepší řešení, což byl jeden ze závěrů semináře. Naléhavé řešení např. vyžadují:

- zjednodušení a urychlení procedur udělování statutu uprchlíka nebo přímo občanství jak uprchlíkům, tak migrantům,

- zajištění většího množství práce a užitečných aktivit pro uprchlíky a migranty,
- dodržování pravidel regulace práce na pracovištích a ochrana lidských práv zranitelných bezbranných migrantů,
- uznání nevyhnutelnosti migrace a vypracování nezbytné sociální infrastruktury, která by mohla zvládnout migrační příliv.

Odbory se musejí zaměřit jak na humanitární, tak i na zaměstnanecké aspekty integrace migrujících pracovníků. Jejich podpora musí směřovat k nejhudší části migrantů, a to jejich zaučováním, výukou jazyka, dodržováním předpisů pro bezpečnost práce a pracovní dobu i správným výpočtem mezd. Klíčovou otázkou je též dodržování genderové rovnosti. Pozitivní výsledek těchto aktivit se obráží ve statistice: odbory v Itálii, Francii a ve Španělsku zaznamenávají signifikantní počet migrujících pracovníků mezi členy odborů.

Uprchlíká krize v r. 2015 jasně ukázala na limity v kapacitě Evropy pro přijímání a integraci při obrovském přílivu uprchlíků. Nová situace upozornila na důležitost nalézat řešení přímo v základech migračního procesu.

V případě migrace je nutná účinnější politika, která by zlepšila hospodářské a sociální podmínky v zemích původu migrantů. Jejich přírodní zdroje a současná environmentální situace nijak nevysvětlují nezbytnost nepřetržitého migračního proudu do Evropy. Politická nestabilita, korupce a neprofesionální veřejná administrativa jsou klíčovými výstupy při otevřeném probírání této problematiky. V případě uprchlického přílivu do Evropy musí Unie sledovat účinnější a přímější zahraniční politiku zaměřenou na konfliktní zóny a beroucí v úvahu potenciální následky, které by jí v těchto konfliktech způsobila intervence třetích zemí.

ČÁST II: PODROBNÉ ZPRÁVY O SEMINÁŘÍCH

1 Migrace pracovních sil – Odlišné právní normy v členských státech EU

12. –14. května 2016, Baile Felix, Rumunsko, organizátor CSDR

Iacob Baci (CSDR) uvedl organizaci CSDR v souvislosti s jejími mezinárodními aktivitami a spoluprací s EZA. Zdůraznil hlavní problémy ve vztahu s migrací v Rumunsku: integrace migrantů (v zahraničí), náklady na přípravu vlastních občanů pro opuštění země, mzdy omezované vládou, zavedení minimální mzdy vedlo k tomu, že až příliš mnoho lidí dostává právě tuto minimální mzdu.

Silviu Ispas (IFES, Institutul de Formare Economică și Socială, Rumunsko) představil dva typy migrace:

- migrace zvaná “mobilita pracovních sil” v rámci EU; usilujeme o její spravedlivý průběh, což se však ne vždy podaří;
- masivní migrace ze zemí mimo EU je aktuálním tématem existujícím však už delší dobu.

Ačkoli určitý druh migrace chceme, ne vždy si ji přejeme a ne vždy přijímáme potřebná opatření, která by umožnila integraci těchto migrantů.

Pozitivní stránky migrace: migranti obvykle přijímají práci, která není oceňována místními občany, ale v jejich původních zemích se oceňuje vzhledem k přínosu plateb zaslaných z ciziny (Rumunsko

žažilo ekonomický vzestup právě díky penězům posílaným ze zahraničí rodinám od migrantů). Negativní stránkou je skutečnost, že celá “generace” dětí vyrůstá s prarodiči, protože vlastní rodiče jsou zaměstnáni v zahraničí.

Členské základny zaměstnaneckých organizací a odborů musejí být připraveny na přijímání migrantů. Ti se obvykle v přijímaných zemích do těchto struktur nezapojují, avšak hodně by jim to pomohlo k sociální integraci. Pro dosažení aktivní integrace zahraničních migrantů nebo různých etnických skupin je zapotřebí mít program na evropské úrovni.

Antónia Antunes (CIFOTIE, Centro Internacional de Formação dos Trabalhadores da Indústria e Energia, Portugal) podrobně referovala o legislativě vztahující se na migraci a uprchlíky v Portugalsku. Tamní administrativa se hodně zabývala reformami a zajištěním podmínek pro rovné a spravedlivé pracovní příležitosti při dodržování minima sociálních nákladů. Portugalsko je připraveno na imigranty, avšak mnoho jich nepřijímá, protože je samo hodnoceno jako “chudá země”.

Katrin Stancheva (Confederation of Labour PODKREPA, Bulharsko, a Evropská platforma pro mladé pracující, EZA) hovořila o emigraci z Bulharska a o demografických problémech s využitím působivých dat a příkladů. Důležité otázky imigrační politiky:

- jak bránit mladým lidem, aby neemigrovali;
- jak lze využít imigrace k možnému řešení demografických problémů.

Nejúspěšnějšími byly takové integrační projekty, ve kterých vedoucí roli měly místní úřady. Velice důležitá je spolupráce ústředních a

místních orgánů – zvláštní institucionální model sdílených odpovědností. Pozitivní vývoj je dán i tím, že také odbory mají místo v nové národní radě pro migraci a integraci. Integrovační náklady se plánují pro každý rok a přijímá je uvedená rada:

- služby zajišťují podporu v různých sociálních, ekonomických a vzdělávacích oblastech, což zvyrazňuje integraci imigrantů do bulharské společnosti:
- hlas imigrantů je slyšet a politický vývoj respektuje jejich aktivní roli,
- je důležité navazování nových kontaktů: dvě nové národní organizace je reprezentují v bulharské společnosti (např. “ženy z Iráku”),
- nejdůležitější výzva: usnadnění jejich podílu na demokratickém procesu.

Odbory jsou si vědomy pozitivních aspektů emigračního fenoménu, jsou spokojeny se dvěma miliardami eur, které migrující pracovníci posílají z ciziny domů. Tento stav však není trvale udržitelný. Členové odborů mají větší zájem o růst ekonomiky a o zvyšování počtu pracovních míst – právě to odbory chtějí.

Následující diskuse po prezentaci referátů zřetelně ukázala: lidé ve Španělsku a Portugalsku mají názor na uprchlíky odlišný od lidí ve Východní Evropě. Můžeme žádat východoevropské obyvatele, aby dodržovali většinou nepsané evropské hodnoty, které tvoří základ, na němž je evropská společnost postavena; ještě stále mnozí z nich nejsou schopni tyto hodnoty dodržovat pro pocity přílišné beznadějnosti nebo vystrašení.

2 Problematika uprchlíků a možnosti nové evropské migrační politiky

25 .- 27. května 2016, Bad Honnef, Německo, organizoval KSI

Migrace je dnes klíčovou otázkou politiky a veřejných debat v Evropě. Migrační politika může silně ovlivnit volební výsledky jak ve Východní, tak i v Západní Evropě. Mezi lidmi v Evropě panuje mnoho reálných obav týkajících se migrace, ale je také velice snadné manipulovat s postoji veřejnosti a zneužívat strachu a emocí obyvatelstva.

Je několik nezodpovězených otázek o migraci:

- Jak ji transformovat do transparentnějšího a více regulovaného procesu?
- Kde jsou limity Evropy v kapacitě vítaného příjmu migrantů a jejího pracovního trhu?
- Jak zajistit větší účinnost a bezpečnost integrace uprchlíků?
- Jaké pořadí dát omezeným lidským i finančním zdrojům a jak úkoly a aktivity uspořádat s hlediska času a prostoru?
- Jak udržet kulturní a náboženské dědictví Evropy a jak je sladit s respektem ke kultuře a náboženství ostatních?
- Jak koordinovat divergentní zájmy členských států?

Program semináře KSI, který připravil jeho projektový manažer **Udo Huett**, byl dobře načasovaným a odpovědným příspěvkem ke shora uvedeným otázkám, především k otázce asi vůbec nejdůležitější: jak příznivě přizpůsobit migrační politiku, aby zároveň vyhovovala jak migrantům, tak i zemím, které je přijímají?

Účastníci semináře ponejvíce přijeli z Jižní a Východní Evropy. Oba tyto regiony získaly velmi rozdílné zkušenosti o migrantech, týkající se jejich počtu, snah o integraci a dosažených výsledků. To vyvolalo na semináři mnohem živější a otevřenější diskusi.

Mirja-Hannele Ahokas z regionální reprezentace Komise EU v Bonnu uvedla celkový historický přehled iniciativ a řešení Evropské Komise týkající se migrace do Evropy z třetích zemí. Zdůraznila, že nejnaléhavějším úkolem současné politiky je likvidace kšeftování s lidmi. Doufáme, že procedura rozdělování migrantů dosáhne jednomyslné podpory národních vlád. Pokud by k ní nedošlo, převáží rozhodnutí většiny.

Naši španělští kolegové z EZA byli velmi kritičtí, pokud jde o pomalý pokrok v rozdělování uprchlíků. Jsme teď uprostřed roku 2016, ale pouze 5 uprchlíků bylo posláno do Španělska v rámci systému rozdělovacích kvót. Španělsko by mohlo a skutečně chce přijmout mnohem více migrantů.

V další prezentaci **Frank Burgdörfer**, člen národního vedení Evropského hnutí, nastínil vývoj legálního rámce pro práva uprchlíků v EU. Přesvědčivým způsobem ukázal, že zacházení s uprchlickou krizí je většinou narušováno následkem nedostatků regulací dohodnutých v Dublinu. Regulace vložené na pouze několik zemí v oblasti administrativy a ubytování uprchlíků prokázaly, že porušení Dublinských regulací bylo nevyhnutelné. Kdyby byly Německo a Rakousko dobrovolně neintervenovaly a nepřevzaly pohostinnou péči o statisíce uprchlíků, bylo by to způsobilo humanitární katastrofy ve vstupních zemích.

Zkušenost s uprchlíky z r. 2015 také prokázala omyl členských států, které neprojevíly solidaritu např. s Itálií, Španělskem a Švédskem. To nahlodalo veliký objem migračního břemene v

několika dalších letech. Jasný závěr této minulé zkušenosti tkíví v tom, že společné záležitosti se mají adresně projednávat v nejranější fázi a s maximální spoluprací členských států.

Zvláštní zájem vzbudil svojí prezentací **Dr. Kenan Engin**, badatel z Institutu pro výzkum migrace a mezikulturní studia. Sám je uprchlíkem z Turecka, který v osmdesátých letech požádal o azyl v Německu. Podal posluchačům ze svého pohledu informace o příčinách a historickém vývoji migrační krize na Středním Východě. Po úvodu o politickém a vojenském pozadí účastníků konfliktu v tomto regionu osvětlil specifické zájmy zahraničních mocností, které v bojích intervenovaly. Při zmínce o divergentních zájmech podtrhl důležitost možné trasy budoucího potrubí, která by procházela do Evropy jedním z nejrozsáhlejších polí zemního plynu na světě v Rudém moři.

Když hovořil o integraci uprchlíků přicházejících do Evropy, upozornil na nutnost dívat se na toto téma bez iluzí. Integrace je dlouhým a náročným procesem. Podle jeho zkušeností dokonce po 10 letech pouze okolo třetiny imigrantů ze zemí mimo EU našlo na zdejším pracovním trhu trvalé zaměstnání.

Klara Fóti, výzkumná manažerka z Eurofondu, přednesla první výsledky průzkumu o opatřeních a nových iniciativách v členských státech, vedoucích k usnadnění integrace migrantů na pracovních trzích. Průzkum pomůže, aby se účastnické strany podělily o různá řešení a instituce, využívané k těmto účelům. Již vyplněné dotazníky jasně ukázaly na veliký rozdíl v praxi členských států, ovlivněné primárně předchozími zkušenostmi s migranty. S těmito základními poznatky bude rozšiřování shromážděných integračních nástrojů a metod obzvláště užitečné pro sociální partnery sídlící v méně zkušených východoevropských členských státech.

3 Nová evropská migrační politika. Etika a politika přístupu k migraci

14. – 16. října 2016, Trento, Italy, organizovala UNAIE

Seminář se především zaměřil na úlohu etiky a politiky při řízení migrační vlny v Evropě. Program semináře umožnil získat komplexní přehled vzniku a následků migrace, a to včetně jak její vědecky přesné analýzy, tak i emočně působivých osobních aspektů.

V druhém případě jedním z příkladů se subjektivnějším přístupem byla prezentace osobní tragédie italských žen a jejich dětí, které během první světové války musely podstoupit hromadné přesídlení z regionu Trentino do území tehdejší habsburské–uherské monarchie. Ačkoli k přemístění došlo v poměrně blízkém regionu, přece jen dotčeným nechráněným lidem způsobilo hluboké rány a bídné životní podmínky.

Jiným příkladem tohoto druhu osobního přístupu byla zpráva v Sýrii narozeného uprchlíka o jeho putování z rodné země do Itálie. Osvětlil dvojí tlak, který nutil lidi uprchnout z regionu a směřovat k usazení v Evropě. Nešlo jen o násilí a dlouholeté boje mezi rozdílnými etnickými skupinami, které nutily místní lidi k opuštění jejich rodných míst. Jiným, méně často uváděným důvodem bylo velmi zničené přírodní i lidské prostředí, způsobené neomezenými a neudržitelnými aktivitami některých mnohonárodních společností. Tyto firmy korumpují místní správní úředníky, aby zanedbali své povinnosti chránit zdravé životní podmínky ve městech i na venkově.

Martine Cesar, komisařka pro uprchlíky na Maltě, kriticky zhodnotila summit ve Valettě z 11. listopadu 2015, za účasti lídrů z Evropy a Asie. Jeho úkolem bylo ozdravět kořeny hromadné migrace z afrického kontinentu do Evropy. Dohodnutá řešení obsahovala usnadnění investic do vytváření pracovních míst, účinnější boj proti kšeftování s lidmi, zvýšení administrativních kapacit pro zpracování žádostí uprchlíků a společnou dohodu o přemístění migrantů do zemí jejich původu, pokud jim nebude přiznán uprchlický statut. Největším problémem při plnění uvedených strategických cílů je korupce zasahující velikou část politiky v Africe, která ohrožuje ztrátu finančních zdrojů, přičemž v myslí některých politiků snadno zvyšuje nepřátelské emoce proti uprchlíkům.

S osobitým přístupem k přehledu méně viditelných motivů a migračních tunelů uvnitř Evropy vystoupila mladá doktorandka z Oxfordské univerzity **Dora–Olivia Vicol**. Na základě svého výzkumu osvětlila osobní síť organizující mobilní pracující z venkovských oblastí Rumunska, aby přijeli a pracovali v Londýně. Popsala, do jak vysokého rozsahu jsou mladí rumunští pracovníci zranitelní právě od těch, kdo organizují jejich cestu a následnou práci a ubytování v zahraničí a jak státní regulace ve Spojeném království přispívají k jejich silně závislému postavení nepřiměřeně volnou a obskurní interpretací a regulací samo–zaměstnání.

Juan Carlos Barcia Barrera reprezentující Foundation Humanismo y Democracia v Madridu umožnil vhlédnout do činnosti jeho oddělení zaměřené na sociálně–kulturní revitalizaci migrantů v madridském regionu. Za účelem dosažení jejich trvalé integrace do španělské společnosti se jim dostává podpory v širokém rozsahu zahrnujícím profesionální školení, výuku jazyků, psychologickou pomoc, konzultace v rodinných otázkách, hledání zaměstnání.

Spolupráce s majiteli a manažery podniků v nalézání pracovních míst pro migranty se prokázala jako velice účinná cesta k integraci na pracovním trhu. Výzkum mínění migrantů ve Španělsku ukazuje na otevřenost španělské společnosti vůči migrantům: 87% migrantů dotazovaných v nedávném výzkumu odpovědělo, že se už sami považují za integrované. Tato velmi imponující statistika je zároveň doporučením, aby se po celé Evropě studovaly a následovaly metody, jichž bylo pro integrování migrantů použito ve Španělsku.

Michele Battisti, výzkumník z univerzitního střediska v Mnichově, přednesl výsledky zjišťování situace migrantů, kteří přišli do Německa v posledním roce velké imigrační vlny: ze 610000 již projednaných žádostí byl v 60% udělen statut uprchlíka. K usnadnění integračního procesu došlo k důležité změně v regulacích, která dovolila imigrantům vstoupit na pracovní trh už v období, kdy se jejich žádost teprve projednávala. Tato výrazná změna se opírá o prokázané zkušenosti z minulosti, protože zařazení na pracovní trh vyžaduje mnohem více času v případě uprchlíků než v případě ekonomických migrantů. Uprchlíci dosáhnou zaměstnanecké úrovně místního obyvatelstva až po nejméně 15 letech, zatím co u ekonomických migrantů již po 3 - 5 letech. Integrace do pracovního trhu je podporována příznivými podmínkami německé ekonomiky a pozitivním přístupem německých zaměstnavatelů k přijímání migrantů do zaměstnání. Celkem 55% z nich by najalo ve svých firmách uprchlíky, většinou v oblasti turistiky, hotelnictví, restauračních služeb a v drobném obchodě. Mezi těmito zaměstnavateli byly tak dobře známé firmy jako McDonalds, Aldi, Deichmann, Holiday Inn, ale taky Intel. Největší překážkou při hledání zaměstnání je pro uprchlíky chybějící jazyková znalost, což se stává prvním úkolem, jehož je třeba dosáhnout na cestě k integraci. Sami uprchlíci nabyli též přesvědčení o důležitosti jazykového vybavení, protože už 70% z nich se učí německy.

Debata následující po této prezentaci byla aktivní a emotivní. Účastníci vyjádřili názor, že v dnešní době je etika lidí stále více a více ovládána individualismem a sobectvím. Za etické se považuje, co je dobré pro mne, neexistují společně sdílené principy a tento způsob myšlení je živnou půdou pro některé politiky, protože zvyšuje jejich nepřátelské emoce vůči uprchlíkům.

Senátor Aldo Degaudenz jménem pořádající Associazione Trentini nel mondo ve svých závěrečných poznámkách shrnul: strach a umělé vzrušování v Evropě stále více a více rostou, solidarita slábné. Avšak civilizace nemá být egoistická a nemá sledovat jen vlastní zájmy. Potřebujeme principy a uvážlivou sociální diskusi se ctí, důvěrou a morálkou. Pro uprchlíky je třeba organizovat humanitární tunely, jimiž by utíkali z válečných zón a vyhnuli se lidským kšeftařům. Odpovědnost mezinárodního byznysu za zničení životních podmínek v nevyspělých zemích světa musí být zjištěna a příslušné činnosti se musejí dostat pod mezinárodně koordinovanou kontrolu.

Přece jen se taky ukazují povzbuzující signály. Mnozí migranti jsou už v Evropě úspěšně integrováni jako užiteční členové společnosti: v Itálii migranti produkují v ekonomice hodnoty, které se rovnají celkové produkci německého automobilového průmyslu. Musíme se učit a podporovat úspěšné praktiky integrace migrantů, jichž se v Evropě dosáhlo.

4 Migrační politika v Evropě: výzvy a příležitosti pro politiku zaměstnanosti a pro pracující

15. – 16. listopadu 2016, Brusel, Belgie, organizovala **Beweging.academie**

Sofie Put z **Beweging.academie** referovala o pozoruhodných novinkách ze Švédska. Očekává se, že hospodářský růst této skandinávské země dosáhne v probíhajícím roce rekordního tempa 4,5%, což podle expertů je úzce spojeno s vysokým podílem migrujícího obyvatelstva. Zvyšující se vládní výdaje na bydlení, školy, zdravotní péči jsou jednou stranou těchto silících faktorů, druhou stranou je rostoucí spotřeba. Nicméně podle národních statistik migranti jsou nejen spotřebiteli veřejných nákladů, ale také pracujícími občany platícími daně.

Dr. Mahmood Messkoub, docent v Mezinárodním ústavu sociálních studií na Erasmově univerzitě v Rotterdamu, přišel ve svém vystoupení k podobným závěrům jako předchozí výše uvedené zkušenosti ze Švédska. Ještě než podal působivý historický a zeměpisný přehled příčin a důsledků masové migrace směřující do Evropy, připomněl posluchačům, že poválečná rekonstrukce a následující dlouhé období zvyšování životní úrovně by byly pro obrovskou většinu evropského obyvatelstva nepředstavitelné bez přínosu práce migrantů z mimoevropských zemí.

Pozdější demografické trendy v podobě rychle stárnoucího obyvatelstva v Evropě vytvářejí poptávku po doplnění pracovníků v sektoru zdravotnické a sociální péče, kterou nelze uspokojit bez účasti migrantů nebo pracovníků z Východní Evropy.

Klíčový problém migrace a rostoucí xenofobie proti migrantům je v poslední době způsoben souběhem hospodářské recese v Evropě a destabilizací regionů s Evropou sousedících. V této nové situaci nezaměstnané nebo nízko-příjmové či nízko placené místní obyvatelstvo bojuje s migranty o sociální podporu.

Nedávný průzkum ve 4 velkých evropských metropolích nicméně prokázal, že nárůst žádostí o sociální podporu nebyl u migrantů vyšší než u místních obyvatel. Také placené daně a přijaté sociální přídatky byly u migrantů v rovnováze. Podíl uprchlíků v Evropě ani po nedávných hromadných přílivech nepřesáhl 3 miliony osob, což je méně než 0,5% místního obyvatelstva. Náklady na pomoc uprchlíkům nepřesahují 0,1% HDP Evropské Unie.

Řečník zformuloval návrh převést část ze souboru návrhů pro integrování uprchlíků na pracovní trh, což by také stimulovalo hospodářský růst.

Gyorgy Lajtai (MOSZ) osvětlil roli migrantů na pracovním trhu v Maďarsku a – pokud jde o migranty na pracovním trhu – též odlišnost interpretací mezi experty na pracovní trh a politiky. Vyzdvihl návrhy odborů, aby migranti nebo hostující pracující dostali větší úlohu na trhu práce. Řečník došel k závěru, že demografické trendy, tj. stárnoucí pracovní síla a zvyšující se pohyb mladých dělníků a zdravotnických zaměstnanců z Maďarska do zahraničí vytvářejí stále se zhoršující vážný nedostatek na pracovním trhu. Jednou z možností, jak oslabit nerovnováhu, by mohlo být zvýšené zapojení migrantů nebo zahraničních dělníků do zaměstnání. Avšak v posledním roce nečekaný a nekontrolovaný příliv masového počtu uprchlíků vyvolal nepříznivou veřejnou a politickou atmosféru kolem uprchlíků, což v blízké budoucnosti nijak nepodporuje, aby se takovéto řešení uskutečnilo.

Po této historicko–teoretické a statistické prezentaci byl uveden hluboce odlišný pohled na migraci prostřednictvím osobních zkušeností dvou rumunských migrujících pracovníků. Oba opustili Rumunsko předtím, než se připojilo k EU, jeden z nich jako student, druhý jako dělník. Eduard – dnes vysoce kvalifikovaný vědec technického oboru – dokonce zahájil svůj život v Rakousku jako ručně pracující dělník. Profesionální zručnost a píle mu umožnily projít hladkou kariérní cestou získáním nejprve magisterského a pak i PhD titulu na západních univerzitách a nakonec zajištěné pracovní smlouvy v jednom belgickém výzkumném ústavu. Dělník Horatiu získal zkušenosti na daleko dobrodružnějším putování po pracovních trzích přes Francii a Španělsko do Belgie, s několika změnami zaměstnání, s nečekaným propouštěním, ale také se stále novými a novými příležitostmi získat práci, aby si nakonec zajistil lepší mzdu a životní úroveň. Oba případy zdůraznily emočně stresující život migrujících lidí, obtíže odloučenosti od zbytku rodiny, od příbuzných a od kultury země svých domovů.

Pedro Roque, reprezentující TSD a člen portugalského parlamentu, uvedl současné trendy dovnitř i ven směřující migrace ve své zemi. Po ekonomické recesi migrace do zahraničí začala mít dominantní postavení. Jejími hlavními cílovými státy jsou Německo, Švédsko, Lucembursko a Spojené království. Převaha emigrace prohlubuje demografický problém stárnutí obyvatelstva. V posílení hospodářského růstu by mohla být významným prostředkem opačná migrace do Portugalska, jež ostatně má pozitivní zkušenosti s migranty, kteří do země přicházeli v minulosti. Integrace byla tehdy úspěšná nejen ze strany lidí portugalské národnosti, ale i ze strany černochoů přicházejících z bývalých kolonií v Africe. Integrace těchto lidí probíhala vyváženě, v Portugalsku nejsou známky nějaké xenofobie. Země se proto těší

na vzrůstající roli migrantů v hospodářství a společnosti. Nicméně důležitým je také návrat ze zahraničí aspoň části ze 2 milionů portugalských občanů, kteří tam emigrovali.

Bernd Schulze–Waltrup (CDA, Německo) probral otázky mobility z osobitého úhlu pohledu, a to porovnáním fyzické a virtuální mobility. Nové komunikační technologie otevírají cestu mobilitě práce, aniž by se skutečně cestovalo mezi různými místy, což umožňuje obrovské úspory v nákladech, času a ochraně životního prostředí do značného rozsahu. Přitom práce na dálku a rostoucí úloha neosobní organizace služeb (viz příklady firem Uber, Airbnb aj.) značně znesnadňují kontrolu a regulaci těchto činností. Hlavní příslib digitalizace v Evropě spočívá v tom, že kontinent může znovu získat ztracenou konkurenční schopnost proti střediskům globální výroby, která v průběhu minulého století převzala z Evropy mnoho průmyslových kapacit.

Hester Houwing (CNV, Christelijk Nationaal Vakverbond, Holandsko) a **Tom Deleu**, (BIE Int., Bouw–Industrie & Energie International, Belgie) referovali o úkolech, před které byly postaveny odbory v Belgii zvýšeným počtem zahraničních dělníků na vlastním pracovním trhu. Jde o úsilí modifikovat direktivy pro umístění pracujících, o nichž stále diskutuje většina východoevropských zaměstnavatelů a vlád. Tyto direktivy směřují k vyjasnění, co lze a co nelze považovat nezkráceně za přijetí dočasného zaměstnání zprostředkovaného agenturou. Toto zaměstnávání by mělo být omezeno na kratší dobu oproti dnešku, zatímco mzdy a další okrajové výhody takto zaměstnaných dělníků by se měly zvýšit na úroveň místních zaměstnanců vykonávajících tutéž práci. Poplatky sociálního zabezpečení placené zahraničním zaměstnavatelem a agenturami ve vysílajících zemích by se měly přizpůsobit současným mzdám v přijímajících státech. Bez těchto

změn direktiv je silně porušována spravedlivá soutěž. Místní podniky většinou malé a střední velikosti v Západní Evropě budou čelit dumpingu ve mzdových nákladech i v předkládaných nabídkách agenturních firem vyvážejících pracovníky z Východní Evropy na pracovní místa na Západě.

Během diskuse bylo ještě zdůrazněno jiné hledisko k tématu – značná disparita mezi mzdami, které se za tutéž práci vyplácejí ve Východní a Západní Evropě. Pokud by se nezmenšily nyníjší 4 – 5– násobné rozdíly mezi mzdovou úrovní, jakékoli podněty východoevropských dělníků ke mzdovému dumpingu budou marným bojem. Mnohonárodní společnosti s pobočkami v Západní i Východní Evropě by mohly být průkopníky v zavádění aspoň částečného řešení konečného cíle mzdového vyrovnání.

Antonio di Matteo (MCL, Movimento Cristiano Lavoratori, Itálie) poskytl komplexní přehled o současném stavu migrace v Itálii. V letech 2015 a 2016 přišel do země jeden milion uprchlíků a migrantů, z nichž v Itálii zůstalo jen 160 000. To je důležitý rozdíl ve srovnání s přicházejícími migranty v hraničních zemích, zejména v Řecku, kde na ostrovech i pevnině se zdržuje 450 000 uprchlíků. Příznivou změnou v postoji EU je významné zvýšení její finanční podpory Itálii i Řecku za účelem zvládnutí uprchlické krize. To zároveň signalizuje, že otázka uprchlíků a migrantů se z případu nárazníkových zemí stala celoevropským problémem. Jak připomenul řečník dramatickou, nicméně velice realistickou metaforou, k této změně politiky došlo v poslední minutě, protože Středozevní moře se stává nikdy dříve neviděným masovým hrobem migrantů a uprchlíků. – Řečník rovněž uvedl postoj papeže Benedikta XVI. k migraci se zdůrazněním práva uprchlíků žít v jejich domovských zemích, zatímco papež František naléhá na bezpodmínečnou pomoc uprchlíkům, ať je jí třeba kdykoli a kdekoli.

Diskuse po tomto působivém příspěvku deklarovala potřebu diferenciacie v řízení přílivu migrantů a uprchlické krize. Uprchlíci přicházejí do Evropy převážně přes Řecko, trasa migrantů vede přes Itálii. Problém migrantů vyžaduje daleko účinnější politiku zlepšující ekonomické a sociální podmínky ve vysílajících zemích. Přírodní zdroje a současná environmentální situace v těchto zemích nevysvětlují nezbytnost nepřetržitého přílivu migrantů odtamtud do Evropy. Politická nestabilita, korupce a neprofesionální veřejná administrativa jsou klíčovými problémy konečného řešení. U přílivu uprchlíků do Evropy musí EU provádět účinnější a přímou zahraniční politiku zaměřenou na konfliktní zóny a beroucí v úvahu potenciální důsledky, které by pro Evropu měly intervence třetích zemí do těchto konfliktů. Minulá politika postrádala takovýto přístup v případě konfliktu na Středním Východě (viz situaci v Iráku a v Sýrii) i v případě zahraničního zásahu do občanské války v Libyi.

5 Nová migrační politika

25. – 27. ledna 2017, Řím, Itálie, organizovaly ACLI – ENAIP

Seminář v Římě v souladu s klíčovými slovy svého názvu zkoumal důvody, proč EU potřebuje novou migrační politiku, jaké hlubší důvody k ní existují a s jakými požadavky se tato nová politika musí vyrovnat.

Ve svých spirituálních reflexích **Daniele Rochetti** (ACLI) osvětlil klíčové otázky, na něž se při migraci musí odpovědět. Co vlastně v Evropě chceme? Pevnost pro migranty uzavřenou nebo životnou soucitnou komunitu, která je ochotna migranty přijímat a chránit? Musíme bránit humanistické a kulturní aspekty migrace před politiky, kteří se snaží ji využít a podřídit si ji v boji o získání moci. Podle naší interpretace záchrana lidských bytostí je natolik cenná, abychom pro ni podnikli všechno potřebné a poukázali na egoistické chování některých politiků. Musíme být pamětlivi skutečnosti, že po 30 letech naši potomci si budou klást otázku: kde jsme byli, jak jsme se chovali při tragických událostech, co jsme vykonali, abychom pomohli lidem v nouzi, kteří prchali před donucováním, hladem a vykořisťováním? Bohužel jednota Evropy v migrační politice zmizela. Jsou lídři s otevřenou myslí a empatickým postojem, ale také jiní, kteří chtějí zavřít dveře i své oči před utrpením uprchlíků.

Andrea Pecoraro, vysoký komisař OSN pro uprchlíky, odsoudil ty veřejné aktéry, kteří nakládají s uprchlíky včetně malých dětí a žen jako s potencionálními teroristy. Největší institucionální problém migrace spočívá v tom, že legální cesty podporující migranty a uprchlíky buď vůbec nefungují nebo jen velmi pomalu. Podobně ještě neexistují dobře fungující a prověřené integrační modely.

Řečník vyvolal pozornost novým experimentálním modelem integrace ve Švédsku, kde městské správy informují místní občany o nastávajících událostech v předstihu před příchodem uprchlíků. Hlavním cílem těchto setkání je podat realistický obraz uprchlíků, jejichž příchod se očekává, odbourat předsudky a lži, jež dnes často obíhají na sociálních web sítích.

Don Mussie Zarai, zakladatel a prezident organizace Habeshia, která se zabývá integrací uprchlíků z Afrického rohu, vyvolal svým referátem obzvláště velký zájem. Zdůraznil, že totiž není žádná přesná hranice oddělující uprchlíky od migrantů. Život v Eritrei nebo Sudanu pod vojenskou diktaturou nebo v korupčních politických režimech není o mnoho snadnější než ve válečných zónách. Tyto režimy dělají byznys s mnohonárodnostními společnostmi a uzavírají obchodní dohody ke škodě obyvatelstva. Výrobci květin vyčišťují rozsáhlá a úrodná území od prapůvodních obyvatel a půdu dosud užívanou pro potravinářské účely mění v květinové plantáže. Jiné mnohonárodnostní společnosti shromažďují obrovské zásoby potravin pouze pro spekulativní účely, zatímco miliony obyvatel kontinentu strádají hladem. Čínské, evropské a americké mnohonárodnostní firmy v konkurenčním boji usilují získat licence k vytěžení bohatých ložisek nerostných surovin, aniž by se kdo staral o obyvatele vysídlené z vlastní domoviny. Už po desetiletí se sice deklaruje, že životní podmínky v Africe je třeba zvýšit, aby se zastavily rostoucí migrační proudy, ale ve skutečnosti se neudělalo skoro nic. Silné lobující skupiny nemají zájem o reálné změny, o fungování nezávislých vlád a demokratických politických systémů, protože pak by ztratily snadno nabyté ekonomické zisky. Po pravdě největší podporou pro obyčejné lidi v Africe jsou peníze, které jim posílají členové rodin, jimž se podařilo migrovat do vyspělých zemí. Tato finanční podpora se často používá nejen k úhradě běžných životních

nákladů, ale také k financování studia mladých členů rodiny, což jim má pomoci dříve či později rovněž opustit rodnou zem.

Antonio Russo, Paola Vacchina, Marco Calvetto a Paola Villa shrnuli zkušenosti ACLI v oblasti migrace v Itálii. Zdůvodnili, že Itálie nemá žádnou reálnou tradici nebo model integrace migrantů, protože většina migrantů v minulosti považovala Itálii pouze za tranzitní stát. Navíc bylo nutno si uvědomit, že migranti potřebují přípravu velice odlišnou od uprchlíků. Navíc je zajišťování přípravy migrantů pro trh práce velice obtížné vzhledem k vysoké míře nezaměstnanosti. Dokonce i sami nezaměstnaní Italové čelí obtížím ve snaze o sponzorovanou přípravu nebo přeškolení. V důsledku toho vláda v poslední době omezuje o příchod migrantů do Itálie a pouze uprchlíci mají naději zůstat.

Agnese Papadia, představující DG Migration and Home Affairs v Evropské Komisi, se ve svém referátu zabývala legálními aspekty integrace migrantů. Nový přístup Komise ozřejmuje komplexnost integračních procedur. Musí zahrnovat nejen získání profesionální kompetence a jazykové vybavení, ale také podmínky ubytování, zdravotní péči, příležitosti zaměstnání. Nová koncepce integrační politiky se zaměřuje na zapojení místních komunit a na spolupráci s vysílajícími zeměmi, aby uprchlíci byli připraveni na přesun do Evropy již před výjezdem.

V oblasti vzdělávání má zvláštní důležitost předškolní výchova v mateřských školkách. Důležité je taky usnadnění podnikatelství a výcviku pro pracovní místa.

Giovanni Maria Bellu, představitel Charter of Roma, a **Paolo Ruspini**, starší výzkumný pracovník Mezinárodní migrační university v Laganu, diskutovali o úloze médií při vytváření veřejného mínění

o migraci a uprchlících. Skupina italských novinářů iniciovala přípravu kodexu chování při interpretaci informací a přenosu zpráv o migrantech a uprchlících v Itálii a v Evropě. Připravili Chartu etického novinářství pro migranty a uprchlíky a průběžně kontrolují publikované zprávy a články. Důležitým krokem v jejich aktivitě bylo zaměřit pozornost veřejnosti na skutečnost, že definice „ilegálních“ migrantů je klamavým výrazem, protože v konečné fázi 40% migrantů po příchodu do Itálie dostává status uprchlíka. Aktivisté Charty vyžadují opravy, když zprávy neodrážejí skutečnost, např. počet uprchlíků bývá často citován v přehnaných počtech. Také zveřejňují informace o základních definicích v této tématice, např. o významu občanství nebo o statutu uprchlíka či o podmínkách pro získání tohoto statutu. Ve zprávách o uprchlících v médiích se vyskytuje dumping, spojený se zájmem politiků ovládat výstupy v této agendě, protože negativní deklarace mohou vyústit ve snadno získanou popularitu. Tyto případy jsou však mnohem méně čtené, pokud sami uprchlíci dostávají příležitost promluvit a podat zprávu o pozadí, o důvodech útěkůz domova či o silných zážitcích během cesty do Evropy.

Emma Bonino, bývalá evropská komisařka, bývala ministryně zahraničních věcí Itálie a poslankyně parlamentu, svojí přednáškou vzbudila největší zájem účastníků. Připomněla, že diskuse o migraci je pro evropskou jednotu větší hrozbou než finanční krize. Hovoří-li se dnes o migrační krizi v Evropě, jde o zavádějící interpretaci. Problém vzniká z chybějícího systémového řešení potřebného k řízení situace. Bohužel někteří politikové nemají zájem, aby se našlo koordinované řešení a pouze odklánějí pozornost od reálných řešení. Ilegální migranti nejsou zločinci, chybějící kanály legálních migračních cest a chybějící dobře regulované viditelné procedury je nuceně dostávají do současných nehumánních situací.

Mnoho migrantů pracuje v Itálii nelegálně, protože není možné je bezpečně poslat zpět, ale také nemohou dostat pracovní povolení, což jim nedovoluje pracovat podle zákona. To je nutí pracovat v ponižujících podmínkách, ač zastávají pracovní místa pro společnost potřebná. Tisíc starostů malých a větších měst se připojilo k iniciativě organizovat legální integrační program pro migranty zaměstnané dosud bez pracovního povolení. Tyto municipality čeká ještě mnoho práce, která se dosud nedělá, protože chybí pracovní síly. Italové musejí bojovat nikoli proti ilegálním migrantům, ale proti ilegálnímu statutu, v němž jsou migranti nuceni žít. Emma Bonino vyjádřila vlastní naděje vkládané do úspěchu velmi slibné nové německé migrační politiky. Je to dosud v Evropě nejdůkladněji připravený a organizovaný systém. Žádný model integrace však není dokonalý, musíme proto hledat stále lepší a lepší řešení.

Bohužel podporovatelé integrace migrantů jsou v obtížné situaci, dnes v Evropě pravděpodobně tvoří menšinu. Proto by tato minorita měla komunikovat správným způsobem. Přednášející se odvolala na video o mexických migrantech pracujících v USA, které tam bylo nedávno připravené; konfrontace s tím, co by se jednou stalo v Severní Americe bez Mexičanů, kteří tam pracují, na diváky dramaticky zapůsobila.

Situace v Africe je také velice nebezpečná. Jde o demografickou explozi bez nezbytného hospodářského a politického vývoje. Tragickou situaci tu nejde řešit bez emancipace afrických žen. Je zde příliš mnoho malých dětí, které se narodily, protože Afrika nemá školení a vzdělávání pro dívky při nadměrné chudobě. Jiným postrádaným přínosem na australském kontinentu je dobré politické vedení. Současná situace sice není nezbytná, protože existují pozitivní výjimky schopných státníků, ovšem jen ve velice

malém počtu zemí. Afričtí občané také musejí vyvíjet větší tlak na vlády nebo je musejí nahradit lepšími alternativami. To je však velice obtížné vzhledem ke zbraním a útlaku.

Roberto Rossini, president ACLI, účastníkům připomněl, že nejistota se šíří po celé Evropě. Závazek USA poskytnout bezpečnost celému světu se zpožďuje a klesá také vliv EU. Počet soupeřících regionálních mocností se zvyšuje a s ním také počet vojenských konfliktů s potenciálem nutit stále více lidí uprchnout. Za tohoto stavu je několik úkolů vyžadujících naléhavé řešení, jako např:

- vypracovat přísné a účinné integrační mechanismy,
- zjednodušit a urychlit procedury poskytování statusu uprchlíka a občanství uprchlíkům nebo migrantům,
- zajistit více veřejných prací a aktivit prospěšných pro uprchlíky a migranty,
- dodržovat pravidla regulace práce na pracovištích, chránit lidská práva zranitelných bezbranných migrujících lidí,
- uznat nevyhnutelnost migrace a vybudovat potřebnou sociální infrastrukturu, která by mohla řídit migrační příliv.

Postoj ACLI k migraci je zřejmý už po mnoho let. Nicméně jde teď o nové výzvy vyžadující nové odpovědi. Je důležité sledovat nové experimenty, nové best practices, demaskovat klamné informace a promyšlené překrucování skutečnosti. ACLI organizuje mítinky a konference ve školách i na univerzitách, aby vysvětlila veřejnosti a mladé generaci, oč jde a jaké jsou skutečnosti. ACLI usnadňuje spolupráci mezi rozdílnými kulturami, dává příležitost ukazovat neodmyslitelné pozitivní hodnoty.

Seminář si kladl za svůj cíl lépe porozumět celému komplikovanému tématu, umožnit výměnu informací, předávat best practices a usnadnit spolupráci odpovědných aktérů.

6 Fenomény migrace a migrační politika EU: analytické úvahy a výhledy v rámci evropského sociálního dialogu

24. –25. února 2017, Melilla, Španělsko, organizovala Fundación Humanismo y Democracia

Tento seminář byl zcela zvláštní, a to nikoli s hlediska probírané tematiky, ale vzhledem k osobitému vztahu lokality semináře a diskutovaných vybraných témat. Melilla je totiž autonomní španělské město v Severní Africe, na břehu Středozevního moře. Jde o řídký případ, kde hranice Evropské Unie je situována na africkém kontinentu. Okraj Melilly je nejbližší jednomu z míst, odkud se zahájil současný proud migrantů a uprchlíků směřující do Evropy. V každém pracovním dnu 40 000 lidí putuje ze sousedního Maroka do Melilly, což je počet odpovídající polovině obyvatelstva Melilly. Tímto způsobem mohli účastníci semináře získat zblízka osobní zkušenost o klíčových aspektech nynějšího migračního fenoménu, který vytváří tak mnoho rozporů a politických sporů na starém kontinentu. Jedinečnost místa spočívala i v tom, že toto město nejen ukázalo na dilemata migrace, ale i na jejich řešení.

Juan Jose Imbroda, starosta – prezident samosprávného města Melilly, uvedl klíčové národnosti žijící ve městě. Lze snad bez přehánění říci, že z nich zvláště arabské, španělské, hindu a romské komunity byly jednomyslně oceněny jako příklady pokojné harmonické koexistence uvedených národností a odlišných náboženství, k nimž se hlásí. Klíčem k harmonickému společnému životu je sousedství, kde žije jeden vedle druhého, otevřenost k tradicím, kultuře a náboženství druhých. Je to každodenní praxe a

nikoli výjimka podílet se vzájemně na svátcích ostatních, kdy třeba muslimové a křesťané společně oslavují vánoce nebo muslimské či hindu svátky, vzájemně se zvou na rodinné události, pravidelně hovoří s ostatními, uzavírají obchodní partnerství, vztahy zaměstnavatelsko – zaměstnanecké a pod. Dokonce i Romové, tak často segregovaní v mnoha evropských státech, jsou plně integrováni do městského života i do melillského hospodářství.

Jiným klíčovým faktorem, který drží pohromadě tuto dobře integrovanou městskou společnost, je vzdělávání. Děti v Melille se učí od raného dětství o kulturním pozadí někdejšího napětí mezi jednotlivými skupinami svých spoluobyvatel, přičemž dostávají základní informace o náboženstvích, která jsou zastoupena ve městě. Mluvčí Hindů účastníkům řekl, že jsou také rodiče, ponechávající svým dětem, aby si pro sebe vybrali jedno z náboženství, o nichž se učili ve škole. A někteří si vybrali nejen jedno, ale přímo dvě, takže např. křesťan a Hindu spolu navštěvují bohoslužebná místa a slaví svátky obou náboženství.

Nicméně představitel muslimské komunity se zmínil též o několika znepokojujících příkladech. Jde o rostoucí vliv agresivnější salafistické ideologie mezi mladými, méně vzdělanými muslimy. Vedení komunity věnuje tomuto fenoménu zvláštní pozornost a snaží se identifikovat hlasy a neutralizovat ideje, které se dostaly do oběhu.

Odpolední program semináře začal úvodem do každodenního života Mellily s následující návštěvou okolních míst jako stanoviště pohraniční stráže a Temporary Immigrant Shelter Center – CETI of Melilla.

Občané Melilly jsou jednou stranou mince, druhou je striktní mocná pohraniční stráž, která musí hájit mírumilovný život obyvatel města. Je tu silná 6 metrů vysoká trojitá vysílací věž přímo na hranici se sousedním Marokem. Je to překážka tvrdě bránící ilegálnímu vstupu do města. Pořád se však tisíce migrantů, většinou ze sub-saharského afrického regionu, pokoušejí vyšplhat se na zeď a ilegálně vstoupit na území Melilly.

Tito lidé spolu s dalšími žadateli o oficiální statut uprchlíka jsou shromažďováni ve středisku CETI, jehož návštěva byla zařazena do programu semináře. Španělské úřady opatřují všechny základní služby potřebné ke skromnému, ale důstojnému životu v tomto středisku. Průměrná doba pobytu v tomto zařízení je 1 – 2 měsíce, během níž je statut udělen či odmítnut. Po získání statutu lze cestovat dále do Evropy. Komu je statut odmítnut, čelí deportaci do země původu, pokud se tato země snaží vyhovět a s návratem souhlasí. Osoby postižené nesouhlasem k návratu zůstávají nadále ve středisku do doby, než se najde řešení pro jejich další cestu. Tyto rodiny žijí ve středisku již po několik let. Všechny potřebné služby dostávají bezplatně: obytnou místnost (v případě rodiny oddělenou), potravu, oděv, čisticí prostředky, lékařské poukázky, také vyučování pro děti i dospělé.

Bariéry kolem města jsou nepostradatelné. Pokud se má udržet operativnost střediska, jeho kapacita je omezena, najednou může ubytovat maximálně 450 osob.

O druhém dnu účastníci semináře vyslechli a komentovali přehledy migračních a uprchlických řešení v několika vybraných regionech EU (Španělsko, Portugalsko, Itálie a Francie) a ve Střední a Východní Evropě (Rakousko, Maďarsko a Polsko).

Začněme s Jižní Evropou: Portugalsko po delší dobu zažívalo spíše pozitivní dopad migrace na vlastní ekonomiku, takže migrační témata nepatřila do okruhu veřejné diskuse. S finanční podporou EU se rozsáhlé investice realizovaly v infrastruktuře, což vyžadovalo podstatný přírůstek zaměstnanosti, a potřebné práce pokrývali zahraniční dělníci většinou z bývalých kolonií v Africe. Následkem rozšíření EU na Východ přicházeli do země migrující dělníci z Východní Evropy ve velkém počtu, který v současné době překonává migranty z Afriky. Tato nová situace vytváří rovněž napětí mezi oběma různými etnickými skupinami, protože místní zaměstnavatelé dávají přednost Východoevropanům vzhledem k jejich lepšímu vzdělanostnímu zázemí a bližším kulturním tradicím. Při řešení uprchlické krize Portugalsko chtělo přijmout uprchlíky v rámci redistribučního systému. Problém je však v tom, že jen několik z nich je ochotno přijít do země, ostatní dávají přednost Německu a severskému regionu Evropy. Dlouhodobé řešení uprchlické krize je podle portugalského mluvčího ve viditelnějším a lépe regulovaném ovládnutí uprchlíků. Mnohem větší úsilí je třeba věnovat také příčinám nadměrné migrace z Blízkého Východu a sub-saharské Afriky.

V Itálii se migrace dnes popisuje jako „migrace v chaosu a chaos v migraci“. Stalo se už zřetelným, že relokace uprchlíků v Evropě nefunguje. Je nutno posílit politickou odpovědnost v Evropě týkající se solidarity. Není trvale udržitelné koncentrovat migranty a uprchlíky v Melille nebo v Portugalsku. Důležitá je politická praxe malých italských měst a vesnic: tyto malé komunity někdy přijímají skupiny uprchlíků až do stavu odpovídajícímu 10% místního obyvatelstva a skoro každý z rezidentů se nějak podílí na snahách zajistit uprchlíkům lepší život.

Ve Španělsku se nyní bilance migrace blíží nule. Počty emigrantů a imigrantů jsou si rovny. Nicméně struktura obou skupin je velmi odlišná. Imigranti jsou osoby s nižší kvalifikací, v případě vyšší kvalifikace jsou ochotni přijmout méně prestižní místa. Emigranty jsou vysoce kvalifikovaní mladí Španělé. Vyrůstá konkurence na pracovním trhu, zvyšuje se obava, že Rumuni, Bulhaři a Maročané by mohli převzít místa domácích zaměstnanců s nízkou kvalifikací. Míra nezaměstnanosti, blížká 20%, je stejně vysoká u migrantů i u místních občanů.

Za účelem boje proti rasismu a xenofobii byl zřízen samostatný odbor na ministerstvu práce a sociálních věcí, aby monitoroval nálady veřejnosti v této oblasti. Jeho ředitel informoval účastníky o výsledcích nedávného průzkumu mezi obyvatelstvem, týkajícího se četnosti negativních názorů o cizincích. Podle stanoviska ministerstva je v éře globalizace a migrace nevyhnutelnou kulturní diverzita. V evropském srovnání statistika, jak Španělé nahlízejí na zahraniční dělníky, je příznivá. Relativně nízká míra rasismu a xenofobie je částečně dána dlouhou tradicí vstřícnosti vůči migrantům. Významnou úlohu však měly také iniciativy vlády a občanských organizací. Školní osnovy pokrývají znalost o kulturních rozdílech, o vzniku hlavních náboženství a o důležitosti vstřícnosti vůči cizincům a ochotnosti jim pomáhat. Ministerstvo organizuje pravidelné semináře pro učitele, aby si vyměnili zkušenosti o výchově, o best practices, o způsobech, jak odrazovat od negativních jevů v oblasti rasismu a xenofobie. Vládní ministerstva (ministerstvo školství, ministerstvo práce, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo vnitra) samy pořádají několikrát ročně schůze, na nichž probírají situaci a koordinují další potřebné akce k řešení problematiky.

Pokud jde o region Střední a Východní Evropy, tak v Rakousku většina obyvatel podporuje restriktivnější migrační a azylovou politiku. Migrační a uprchlická témata jsou nejdůležitější ve veřejných debatách před parlamentními volbami plánovanými na letošní rok. Společnost je silně rozdělena v azylové politice, ale hlavní trendy lze vyjádřit takto: méně finanční podpory, přísnější zacházení s ilegálními migranty, relokační ekonomických migrantů do zemí jejich původu, adaptace kanadské migrační politiky založené na kvantitativních limitech a na výběru ekonomických migrantů podle potřeb trhu práce.

Míra nezaměstnanosti se na rakouském trhu práce zvýšila a rakouští občané také čelí těžkostem při hledání práce. Proto se bude zvláštní podpora dávat zaměstnavatelům poskytujícím práci nezaměstnaným osobám narozeným v Rakousku.

Rakouské odbory jsou v integraci uprchlíků na trhu práce aktivní. Podílejí se na výcviku zahraničních dělníků i na jejich informování o pracovním právu a o jejich právech a povinnostech na pracovišti.

V Maďarsku na rozdíl od většiny evropských zemí se nedostatek pracovních sil stává klíčovou překážkou ve zvyšování výkonnosti ekonomiky. Podle toho maďarské odbory nejsou proti mobilitě práce, ať již přichází zevnitř Evropy nebo z teritorií mimo EU. Klíčovým řešením je v tomto ohledu pro odbory vyloučit vážné deficity na poli pracovních vztahů, ozdravit nedostatky škodící zájmům jak zahraničních, tak i maďarských dělníků. Vyjednávání omezující práva odborů byla v posledních letech přísně omezena. Proto maďarské odbory očekávají od vlády, že bude se zástupci zaměstnanců konzultovat zaměstnávání zahraničních dělníků jak na úrovni podniků, tak i sektorů.

V Polsku je veřejná shoda v odmítání muslimských imigrantů, ale naopak v pozitivních vztazích k Ukrajincům. Více než milion lidí z ukrajinské populace v Polsku nejsou uprchlíci z konfliktních zón na Ukrajině; jejich početná většina jsou ekonomičtí migranti významně zaplňující mezery na polském trhu práce, které způsobili polští občané emigrací do Západní Evropy, zejména na britské ostrovy. Mluvčí zdůraznil, že moderování uprchlické krize v Evropě vyžaduje nejen stavbu bariér, ale také podporu zemím, odkud uprchlíci emigrují. V poslední době Polsko zvýšilo finanční pomoc Sýrii a Libanonu.

V závěrečném bloku semináře zástupci odborů diskutovali o úloze odborů při usnadňování integrace uprchlíků a zahraničních dělníků na pracovních trzích.

CFTC (Francouzská konfederace křesťanských odborů) ve Francii se zaměřuje na humanitární aspekty integrace. Podporují nejchudší segment migrantů s jejich zaučováním, výukou jazyků, v dodržování předpisů pro bezpečnost práce, zajišťováním správného výpočtu pracovní doby a mezd. Dodržování genderové rovnosti také patří ke klíčovým úkolům, jež je třeba řešit. Pozitivní výsledky těchto aktivit se odrážejí ve statistikách: CFTC má významný počet muslimských odborářů.

CIFOTIE v Portugalsku se zaměřuje na profesionální výcvik zahraničních dělníků a na vyhledávání pracovních míst pro ně ve spolupráci s oficiálními institucemi trhu práce.